

## PRINSIPPER OG RETNINGSLINJER FOR FORVALTNING AV FORSKNINGSDATA VED UIT

### 1. Mål og formål

God forvaltning og deling av forskningsdata er et sentralt prinsipp for UiT Norges arktiske universitet, forankret i verdien av økt gjennomsiktighet og kvalitet i forskningen, og i vårt samfunnsoppdrag som breddeuniversitet i nord. I tråd med San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA<sup>1</sup>) har institusjonen forpliktet seg til å vurdere datasett som selvstendige forskningsbidrag som skal inngå i forskerevaluering og karriereveiledning.

Til grunn for UiTs forvaltning av forskningsdata ligger FAIR-prinsippene<sup>2</sup>. Håndtering av forskningsdata om mennesker og samfunn skal se til CARE-prinsippene<sup>3</sup>. UiT slutter seg til Forskningsrådets<sup>4</sup>, EUs<sup>5</sup> og Kunnskapsdepartementets<sup>6</sup> prinsipper for forvaltning av forskningsdata – «Åpen som standard» og «As open as possible, as closed as necessary». I utgangspunktet skal alle forskningsdata gjøres åpent tilgjengelige. Unntak fra dette vil være når andre hensyn krever begrensning av tilgangen, slik som sikkerhetshensyn, personsensitivitet, kommersielle eller juridiske forhold.

Formålet med UiTs prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata er å avklare ansvar og gi veiledning om hvordan institusjonen og ansatte skal forvalte, dele og bevare forskningsdata i tråd med institusjonens administrative, finansielle og forskningsetiske retningslinjer. UiTs prinsipper og retningslinjer vil bli jevnlig evaluert og oppdatert basert på erfaringer, nye teknologiske løsninger og slik at de er i samsvar med endringer i nasjonale og internasjonale standarder og føringer.

### 2. Omfang og definisjoner

UiTs prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata gjelder for all forskning utført av UiTs ansatte, samt i andre tilfeller dersom forskningen er helt eller delvis finansiert av UiT og dette er avtalt.

Med forskningsdata menes alle registreringer, nedtegnelser og rapporteringer som genereres eller oppstår underveis i forskning og som anses for å være vitenskapelig interessante/ha vitenskapelig potensiale. Formen på disse kan inkludere, men ikke begrenses til tall, tekster, kildekode, bilder, film og lyder.

Med forskningsprosjekt menes et forskningsarbeid som utføres med vitenskapelig metodikk og med siktemål å frambringe ny kunnskap på et fagområde. Et forskningsprosjekt har ofte en avgrenset tids- og ressursramme, har en prosjektleder og et sett avgrensede deltakere. Forskningsprosjekter kan bestå av flere underprosjekter og ha ulike finansieringskilder

---

<sup>1</sup> [Home | DORA \(sfdora.org\)](https://www.sfdora.org/)

<sup>2</sup> [FAIR Principles - GO FAIR \(go-fair.org\)](https://www.go-fair.org/)

<sup>3</sup> [The CARE Principles for Indigenous Data Governance \(codata.org\)](https://www.codata.org/)

<sup>4</sup> [Åpen tilgang til forskningsdata \(forskingsradet.no\)](https://forskingsradet.no/)

<sup>5</sup> [h2020-hi-oa-pilot-guide\\_en.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf)

<sup>6</sup> [Nasjonal strategi for tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata - regjeringen.no](https://regjeringen.no)

### 3. Eierskap til data

UiT har som hovedregel rett til å overta eierskap og bruksrett til alle forskningsdata generert av ansatte i stilling ved UiT, i henhold til *Reglement om sikring og forvaltning av arbeidsresultater ved UiT*.<sup>7</sup> Dette gjelder også ansatte ph.d.-studenter og andre midlertidig ansatte forskere.

UiT har normalt ikke eierskap til forskningsdata generert av studenter, utvekslingsstudenter, gjesteforskere, eksternt finansierte ph.d.-studenter eller i andre prosjekter med ekstern finansiering. Unntak fra dette gjelder studenter med ansettelsesforhold ved UiT. I tilfeller hvor forskningsdata genereres som del av forskningsprosjekter som er helt eller delvis finansiert av en tredjepart, skal eierskap og rettigheter til bruk av data og forskningsresultater avtales før prosjektstart.

Rettigheter til bruk og publisering av forskningsdata skal ikke overdras til kommersielle aktører uten at UiT beholder rettighetene til å gjøre dataene tilgjengelige for gjenbruk i undervisning og forskning.

## 4. Forskerens ansvar

### 4.1 Prosjektlederansvar

For forskningsprosjekter som er organisert som prosjekt, er prosjektleder ansvarlig for prosjektets forskningsdata, om ikke annet er bestemt og avtales. For forskning ved UiT som ikke er organisert som prosjekt, er det den ansatte som utfører forskningen som er ansvarlig for sitt arbeids forskningsdata. For studentoppgaver og doktorgradsprosjekter regnes veileder som prosjektleder.

Prosjektleder har således det overordnede ansvaret for å ivareta sikker håndtering av forskningsdata i tilknytning til et forskningsprosjekt.

Veileder har hovedansvar for å sikre at datainnsamling og -generering som er finansiert av UiT eller en tredjepart, er overlevert når studenten avslutter studiet ved UiT<sup>8</sup>.

Dersom prosjektleder forlater UiT i løpet av prosjektperioden eller etter at prosjektet er avsluttet, må ansvaret for å ivareta prosjektets forskningsdata avklares. Dersom ansvaret ikke overdras til en ansatt i stilling på samme nivå eller ikke lar seg avklare, flyttes ansvaret oppover til instituttleder eller dekan. Eierskap og ansvar for forskningsdata knyttet til et prosjekt kan også overføres til en annen institusjon. Dette må i så tilfelle avtales, og dataene bør ha en merking som viser hvilken institusjon de er overført fra og hvor forskningen er utført.

I det videre omtales prosjektleders ansvar under forskerens ansvar.

### 4.2 Datahåndteringsplan

Forskeren skal sette opp en datahåndteringsplan (Data Management Plan) i en tidlig fase av prosjektet og helst innen seks måneder etter oppstart<sup>9</sup>. Datahåndteringsplanen er et dokument som beskriver planlagte metoder for datainnsamling eller -generering, samt hvordan man planlegger å forvalte dataene både i løpet av forskningsprosjektet og etter at det er avsluttet. Datahåndteringsplanen revideres ved behov i løpet av prosjektet. Kostnader knyttet til

---

<sup>7</sup> [https://uit.no/regelverk/sentraleregler#innhold\\_694602](https://uit.no/regelverk/sentraleregler#innhold_694602)

<sup>8</sup> Dette gjelder for studenter som skriver sine masteroppgaver i tilknytning til forskningsgrupper og jobber sammen med forskere: veileder bør da sørge for at det inngås avtaler om eierskap og bruk av dataene. Dersom spørreundersøkelser finansieres med gavekort som UiT betaler for, er det også formålstjenlig å inngå slike avtaler

<sup>9</sup> <https://uit.no/regelverk/sentraleregler#v-pills-740837>

håndtering av data skal inkluderes i datahåndteringsplanen og synliggjøres i søknader om ekstern finansiering.

#### 4.3 Lagring og behandling

Forskeren skal sørge for at forskningsdata lagres og behandles fortløpende på en sikker måte i henhold til *Ledelsessystem for informasjonssikkerhet ved UiT*<sup>10</sup>.

#### 4.4 Dokumentasjon

Forskningsdata skal utstyres med dokumentasjon i form av metadata, metodebeskrivelser og varige identifikatorer som gjør andre forskere i stand til å søke etter og ta i bruk dataene. Metadata skal følge internasjonale standarder/de facto-standarder der dette finnes og gi en beskrivelse av datainnholdet med tanke på fremtidig bruk.

#### 4.5 Tilgjengeliggjøring

Forskeren skal gjøre forskningsdata åpent tilgjengelig for videre bruk for alle relevante brukere, så fremt det ikke er juridiske, etiske, sikkerhetsmessige eller kommersielle grunner til ikke å gjøre det. Data skal arkiveres enten ved egen institusjon eller i andre egnede og pålitelige arkiver, slik at UiT er sikret fortsatt tilgang til bruk av dataene.

Forskningsdata skal gjøres tilgjengelig på et så tidlig tidspunkt som mulig. For data som ligger til grunn for en vitenskapelig publikasjon, betyr dette ikke senere enn publiseringstidspunktet. For andre data som kan være av interesse for annen forskning, vil tidspunktet normalt være ved prosjektslutt.

#### 4.6 Lisenser

Forskningsdata skal utstyres med lisenser for tilgang, gjenbruk og videredistribusjon. Lisensene bør være internasjonalt anerkjente og legge så få begrensninger som mulig på tilgang, gjenbruk og videredistribusjon av dataene. Forskeren må sikre at lisenser og gjeldende vilkår ved bruk eller deling av tredjeparts data blir overholdt.

#### 4.7 Unntak fra åpen arkivering

I visse tilfeller vil forskningsdata ikke kunne gjøres åpent tilgjengelig. Eksempler på dette kan være data som har kommersiell verdi (kommersielle hensyn), personsensitive data (jmf. Personvernforordningen), data som kan utgjøre en trussel for nasjonal sikkerhet (sikkerhetsmessige hensyn) eller ved andre juridiske hensyn.

For data som ikke kan gjøres åpent tilgjengelig skal dette redegjøres for i databehandlingsplanen. I tilfeller der selve dataene ikke kan gjøres åpent tilgjengelig, skal metadata gjøres offentlig tilgjengelig. Dersom umiddelbar tilgjengeliggjøring av datasett ikke er mulig ved prosjektslutt, skal det vurderes om filene kan arkiveres med en sperrefrist og tilgjengeliggjøres på et senere tidspunkt. Slike sperrefrister bør normalt ikke vare lengre enn 5 år.

## 5. Institusjonens ansvar

### 5.1 Veiledning og støtte

UiT tilbyr opplæring og støtte til forskere slik at de kan dokumentere, arkivere og publisere sine data etter beste praksis, og til lavest mulig kostnad<sup>11</sup>.

---

<sup>10</sup> [Informasjonssikkerhet og personvern | UiT](#)

<sup>11</sup> For praktisk informasjon, se [UiTs forskningsdataportal](#).

UiT tilbyr veiledning og støtte til utvikling av datahåndteringsplaner.

#### 5.2 Datahåndteringsplaner

UiT ved fakultetene/enhetene har ansvar for godkjenning og oppfølging av datahåndteringsplaner<sup>6</sup>.

#### 5.3 Datalagringstjenester

UiT tilbyr sikre basistjenester for behandling, lagring og arkivering av forskningsdata enten sentralt ved egen institusjon, eller i andre egnede kvalitetssikre infrastrukturer for lagring og arkivering av data. UiT gir forskere opplæring i bruk av tjenestene.

For åpne forskningsdata tilbyr UiT en arkiverings- og publiseringsløsning<sup>12</sup>.

---

<sup>12</sup> [UiT Open Research Data \(dataverse.no\)](https://dataverse.no)